

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

кафедра цивільного права №1

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
частина 2**

(заочна форма навчання)

для студентів галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків 2021

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Цивільне право» ч. 2 (заочна форма навчання): галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський) / уклад. В.І. Борисова,, Н.В. Коробцова, А.Г. Донець. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. – 62 с.

Укладачі: В. І. Борисова;
Н. В. Коробцова;
А. Г. Донець.

Вступ

Тематика курсових робіт призначена для надання допомоги студентам у підготовці та написанні курсових робіт з навчальної дисципліни «Цивільне право» ч. 2, в обсязі, що вивчається на III курсі заочного факультету.

Студентом може бути обрана будь-яка із запропонованих тем курсових робіт. За погодженням з викладачем студент може виконати курсову роботу на іншу тему, за умови, що вона узгоджується з предметом навчальної дисципліни.

Перед написанням курсової роботи необхідно проаналізувати рекомендовані нормативно-правові акти, навчальну та наукову літературу, матеріали судової практики, наукові публікації, що стосуються обраної теми. Студент повинен дотримуватися порад щодо змісту кожного з питань плану курсової роботи та намагатися розкрити їх в повному обсязі.

Необхідним є використання при написанні курсової роботи матеріалів правозастосовчої практики, опублікованої у відповідних періодичних виданнях (Вісник Верховного Суду України, Вісник господарського судочинства, Юридична практика та ін.) або розміщеної на сайтах судових органів в мережі Інтернет (<http://www.court.gov.ua/>, <http://www.arbitr.gov.ua/>, <http://www.reyestr.court.gov.ua/>, <http://www.vasu.gov.ua/>).

Курсова робота має бути належним чином оформлена, виконана українською мовою. Робота повинна мати чітку та логічну структуру: зміст, вступ (2-3 стор.), основна частина згідно з планом (20-25 стор.), висновки (2-3 стор.), перелік використаних джерел.

Основні нормативно-правові акти та література:

Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.

Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, 37. – Ст. 446.

Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.

Концепція оновлення Цивільного кодексу України, Київ Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.

Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / За ред О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.

Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К.: Істина, 2004. – 928 с.

Цивільне право підручник: у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, А. Г. Бірюкова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо – Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право. – 2014. – Т.2. – 816 с.

Цивільне право України. Частина друга : посіб. для підгот. до іспитів / В. І. Борисова, К. Ю. Іванова, Б. П. Карнаух, Ю. Є. Ходико ; за заг. ред. В. І. Борисової. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Харків : Право, 2020. – 246 с.

Цивільне право України: Навчальний посібник до складання вступного випробування в магістратуру у форматі ЗНО . / В. І. Борисова, К. Ю. Іванова, Б. П. Карнаух, Ю. Є. Ходико ; Харків, 2020 –418 с.

Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) / За заг. ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків. Том: 7,8, 9, 10, 11.

Кодифікація приватного (цивільного) права України / За ред. проф. А. Довгерта. – К.: Український центр правничих студій, 2000. – 336 с.

Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України / Під ред. Яреми А. Г., Ротаня В. Г. – К.: Реферат, 2005. – 336 с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга первая: Общие положения: Издание 2-е. – М., «Статут», 2003. -848 с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга вторая: Договоры о переаче имущества:– М., «Статут», 2000. – 800 с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг:– М., «Статут», 2005. – 1055с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта:– М., «Статут», 2003. – 910с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга пятая. В двух томах. Том 1: Договоры о займе, банковском кредите и факторинге. Договоры, направленные на создание коллективных образований:– М., «Статут», 2006. – 736с.

Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга пятая. В двух томах. Том 2: Договоры о банковском вкладе, банковском счете; банковские расчеты. Конкурс, договоры об играх и пари– М., «Статут», 2006. – 623 с.

Бегова Т.І. Поняття «ноу-хау» і договір про його передання : монографія. – Х.: Право, 2009. – 160 с.

Бервено С. М. Проблеми договірної права України : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 392 с.

Васильєва В. А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг : монографія. Івано-Франківськ : ВДВ ЦПП Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2006. 356 с.

Відповідальність у приватному праві : монографія / [І. Безклубий, Н. Кузнецова, Р. Майданик та ін.] ; за заг. ред. І. Безклубого. Київ : Грамота, 2014. 416 с.

Годэмэ Е. Общая теория обязательств. – М., 1948. – С. 434.

Гордон М.В. Система договоров в советском гражданском праве // Ученые записки Харьковского юридического института. – 1954. – Вып. 5. – С. 65-87.

Долгополова Л.М. Уклаення оговорів на т органах: монографія / Л.М. Долгополова. – Право: 2014. – 184.

Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А. П. Гетьман [та ін.] ; за ред.: А. П. Гетьмана, В. І. Борисової ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2012. 432 с. (Харківська правова школа).

Договірне право / за ред. : І. В. Жилінкова, В. І. Борисова. Харків : Право, 2008. 116 с.

Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. ; за ред. О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.

Донець А.Г. Окремі види договору зберігання в цивільному праві України –. Дис. на зд. н. ст. канд. юр. н. (спеціальністю 12.00.03, – НЮУ ім. Я. Мудрого, Харків, 2021.

Егорова М.А. Односторонний отказ от исполнения гражданско-правового договора. – М.: Статут, 2008. – 508 с.

Зобов'язальне право. Теорія і практика / под. ред. О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 912 с.

Ісаєв А. М. Договір дарування за Цивільним кодексом України : монографія. Харків : Дьяконенко, 2010. 224 с.

Иоффе О.С. Обязательственное право.- М.: Юрид.лит., 1975.– 880 с.

Канзафарова І. С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2007. 453 с.

Капіца Ю. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку. Київ : Академперіодика, 2017. 664 с.

Карнаух Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності :: монографія. Харків : Право, 2014. 224 с.

Кодинець А. О. Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: методологія, теорія, практика : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. 470 с.

Лукаsevич-Крутник І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з наання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. , 2019, 474 с.

Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 556 с.

Мальська М. П. Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика) : монографія. Київ : Знання, 2009. 312 с.

Матвеев Г.К. Підстави цивільно-правової відповідальності. У книзі: Вибране /Г.К. Матвеев; упоряд. В.І. Кисіль. – К.: Україна, 2008, с. 20-263.

Новицкий И. Б., Лунц Л. А. Общее учение об обязательстве. Москва : Госюриздат, 1954. 416 с.

Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 304 с.

Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 432 с.

Примак В. Д. Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 432 с.

Світлак І.І. Цивільні правовідносини з надання послуг в умовах цифровізації: монографія, Тернопіль, ВПЦ, «Університетська думка», 2021, 343 ч.

Сібільова О. В. Договори в сфері надання інформаційних послуг. – Дис. на зд. н. ст. канд. юр. н. (спеціальністю 12.00.03, – НЮУ ім. Я. Мудрого, Харків, 2020.

Сибіга О. М. Договір комісії за Цивільним кодексом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 198 с.

Таш'ян Р. І. Односторонні правочини у цивільному праві : монографія. Харків : Право, 2010. 200 с.

Тупицька Є.О. Новація боргу у позикових зобов'язаннях за законодавством України: монографія /Є.О. Тупицька. – Харків: Видавництво «Фінн», 2012. – 160 с.

Уразова Г.О. Категорія відмови в цивільному праві України: монографія /Г.Щ. Уразова. – Х.: Право, 2016. – 248 с.

Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики: монографія, К.: НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015, 328 с.

Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання : підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін. ; за заг. ред. С. С. Бичкової. Київ : КНТ, 2006. 498 с.

Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 522 с.

Тема 1. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

П л а н

1. Поняття зобов'язання.
2. Види зобов'язань.
3. Підстави виникнення зобов'язань.
4. Суб'єкти зобов'язань. Заміна осіб у зобов'язанні.

При відповіді на перше питання необхідно дати визначення цивільно-правового зобов'язання, розкрити ознаки, що відрізняють зобов'язальне правовідношення від речового правовідношення, а потім зупинитися на елементах зобов'язання.

При висвітленні другого питання необхідно провести класифікацію зобов'язань за різними класифікаційними критеріями: договірні і недоговірні; з негативним або позитивним змістом; односторонні і взаємні; головні та додаткові (акцесорні); альтернативні, факультативні, грошові; субсидіарні, часткові та солідарні; на користь третьої особи; регресні тощо.

Відповідь на третє питання повинна містити аналіз підстав виникнення зобов'язань. При цьому необхідно врахувати те, що чинне законодавство (ст. 11 ЦК України) окрім договорів та інших правочинів, актів органів державної влади, органів влади АРК або органів місцевого самоврядування, завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі, в якості підстав зазначає інші юридичні факти (дії або події) – юридичні вчинки, які не спрямовані на створення правових наслідків; події, що виникають та існують незалежно від волі людей і які можуть бути підставою виникнення зобов'язання у випадках, передбачених актами цивільного законодавства або договорами, тощо.

Останнє питання окрім аналізу суб'єктів зобов'язання та множинності осіб

потребує з'ясування підстав та процедури заміни в зобов'язанні кредитора та боржника.

Додаткова література:

Жилінкова І. Конструкції заміни боржника у цивільному зобов'язанні. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 123–133.

Иоффе О. С. Обязательственное право. Москва : Юрид. лит., 1975. 880 с.

Ігнатенко В. М. Спільні риси й відмінності договірних і недоговірних зобов'язань. *Проблеми законності*. Вип. 114. С. 54–61.

Легашова Е. С., & Муксинов, А. Р. Соглашение о неконкуренции с работниками: английский опыт и российская действительность. *Закон*. 2010. № 4. С. 51–60.

Новицкий И. Б., Лунц Л. А. Общее учение об обязательстве. Москва: Гос. изд-во юрид. лит., 1950. 416 с. (Курс советского гражданского права / Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции СССР).

Спасибо-Фатеева И. В. Правовая природа цессии. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1998. № 11. С. 13–18.

Тема 2. ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

П л а н

1. Поняття та принципи виконання зобов'язання.
2. Суб'єкти та предмет виконання зобов'язання.
3. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання.

При відповіді на перше питання необхідно дати поняття виконання зобов'язання, підкресливши, що за своєю правовою природою це – правочин, а саме тому на виконання зобов'язання поширюються загальні правила стосовно правочинів. Саме тут слід приділити увагу характеристиці загальних умов (засад) виконання будь-яких зобов'язань, підкресливши відмінність між виконанням договірних і

недоговірних зобов'язань.

При висвітленні другого питання необхідно особливо проаналізувати предмет та суб'єкти виконання зобов'язання. Доречно показати особливість виконання зобов'язань із множинністю осіб – часткових, солідарних та субсидіарних.

Відповідь на останнє питання повинна містити характеристику місця, строку та способу виконання зобов'язання. При цьому доцільно акцентувати увагу на специфіку виконання грошових зобов'язань.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду : рішення, внесені до ЄДРСР за період з 02.01.2019 р. по 01.02.2019 р. // Офіц. Веб-сайт Верхов. Суду. Діяльність. Судова практика і статистика. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/daidjest_6.pdf.

Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань в цивільному праві : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

Боднар Т. В. Добросовісність, розумність та справедливість як принципи виконання договірною зобов'язання. *Юридична Україна*. 2005. № 3. С. 39–45.

Крат В. І. Нетиповість виконання обов'язку іншою особою без згоди боржника. *Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народж. д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 бер. 2012 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Харків : Право, 2012. С. 178–181.

Печень О. П. Задачи юридической науки в формировании принципов исполнения обязательств. *Актуальні проблеми юридичної науки* : тези доп. та наук. повідомлень Наук. конф. молодих учених та аспірантів / за ред. М. І. Панова ; ред. и предисл. Ч. Н.

Азімова [та ін.]. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2000. С. 32–33.

Сібільов М. М. Договірне зобов'язання та його виконання. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2-3. С. 414–424.

Спасибо-Фатєєва І. В. Вплив строку на договірне зобов'язання. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2006. № 1. С. 27–31.

Сурженко О. А. Условия о сроках в договорных обязательствах. Просрочка исполнения обязательств. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 1998. Вип. 33. С. 82–86.

Уразова А. А. Односторонний отказ от обязательства, договора и его исполнения как способ защиты субъективных гражданских прав : [разд. 2, гл. 1, § 11]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія / Нац. юрид. ун-т им. Я. Мудрого. Харків : Право, 2014. С. 151–158.

Уразова А. А. Расторжение договора и односторонний отказ от договора : [§ 5 гл. 3]. *Харьковская цивилистическая школа: о договоре* : монографія / Л. Н. Баранова [и др.] ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харків: Право, 2017. С. 180–202.

Тема 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

П л а н

1. Поняття та загальна характеристика забезпечення виконання зобов'язання.
2. Неустойка та її види.
3. Поручка та гарантія.
4. Завдаток.
5. Застава та її види.
6. Притримання.
7. Довірча власність.

При висвітленні першого питання необхідно вцілому охарактеризувати

забезпечення виконання зобов'язання. Для цього потрібно звернути увагу на поняття та види способів забезпечення виконання зобов'язань, особливо наголосити на їх невичерпний перелік. Потім доцільно з'ясувати форму правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання та наслідки її недотримання. На особливу увагу заслуговує аналіз співвідношення основного і додаткового зобов'язання (способу забезпечення).

При відповіді на друге питання потрібно дати поняття неустойки, проаналізувати її предмет та провести класифікацію на види за різними критеріями на договірну та законну; штрафну, залікову, виключну та альтернативну тощо.

У третьому питанні необхідно порівняти поруку і гарантію за суб'єктами, сферою застосування, характером та обсягом відповідальності поручителя і гаранта тощо. Особливу увагу слід звернути на те, що гарантія – це односторонній правочин, який не залежить від основного зобов'язання.

Четверте питання присвячено такому способу забезпечення виконання зобов'язання як завдаток. Доцільно проаналізувати функції завдатку та порівняти його з авансом.

П'яте питання потребує детального аналізу застави. Для цього необхідно з'ясувати підстави виникнення застави, дати поняття та зміст договору застави, охарактеризувати кожен з видів застави та процедуру звернення стягнення на предмет застави.

У шостому питанні потрібно висвітлити питання такого способу забезпечення виконання зобов'язання як притримання. При цьому доцільно проаналізувати умови виникнення притримання, права кредитора і боржника стосовно притримуваної речі, провести порівняння притримання з заставою.

У останньому питанні слід звернути увагу на новий для законодавства України спосіб забезпечення виконання зобов'язання – довірча власність.

Додаткові нормативно-правові акти та література

Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>

Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV // Офіц. веб-сайт Верхов.

Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.

Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень : Закон України від 18.11.2003 р. № 1255-IV // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>.

Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1997 р. № 1448 // Офіційний веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1448-97-%D0%BF#Text>.

Уніфіковані правила міжнародної торгівельної палати для гарантій на першу вимогу 1992 р. (публікація МТП № 458). URL : https://docs.dtkk.ua/doc/988_001.

Азімов Ч. Н. Забезпечення виконання зобов'язань : навч. посібник. Харків : НЮАУ, 1995. 49 с.

Гонгало Б. М. Учение об обеспечении обязательств. Москва : Статут, 2002. 222 с.

Пучковская И. И. О видах обеспечения исполнения обязательств как способах защиты. *Харьковская цивилистическая школа: о договоре* : монографія / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. С. 108–118.

Пучковская И. И. Ипотека: Залог недвижимости. Харьков : Консум, 1997. 132 с.

Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні : навч. посібник. Харків : ФІНН, 2012. 144 с.

Пучковська І. Й. Види забезпечення виконання зобов'язань як способи захисту. *Юридична Україна*. 2011. № 11. С. 26–31.

Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : монографія. Харків : Право, 2017. 472 с.

Спасибо-Фатеева І. Порука і гарантія як способи забезпечення зобов'язань. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2002. № 3. С. 22–25.

Тема 4. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

П л а н

1. Поняття порушення зобов'язання та правові наслідки цього.
2. Характеристика окремих правових наслідків порушення зобов'язання.
3. Поняття, види та форми цивільно-правової відповідальності.

У першому питанні спочатку потрібно дати поняття порушення зобов'язання, а потім зазначити правові наслідки порушення зобов'язання. Окремо потрібно зазначити наслідки прострочення боржника і кредитора.

У другому питанні потрібно охарактеризувати такі правові наслідки порушення зобов'язання, як припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом; розірвання договору, а також зміна умов зобов'язання.

При відповіді на останнє питання необхідно зупинитися на таких правових наслідках порушення зобов'язання як сплата неустойки, втрата завдатку, відшкодування збитків та моральної шкоди. У зв'язку з цим потрібно навести поняття цивільно-правової відповідальності, охарактеризувати підстави та умови її настання, дати поняття вини в цивільному праві та зазначити випадки відповідальності без вини. На особливу увагу заслуговують форма (загальна та спеціальна) та види цивільно-правової відповідальності (субсидіарна, солідарна та часткова; повна, обмежена та підвищена тощо). Окремо слід проаналізувати відповідальність за порушення грошового зобов'язання, а також підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992

р. № 6 // Вісн. Верхов. Суду України. - 2004. - № 1. - С. 17 – 25.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди: Роз'яснення Президії Вищ. арбітражного суду України від 01.04.1994 р. № 02-5/215 // Зб. роз'яснень Вищ. арбітражного суду України. - К.: Юрінком Інтер, 1998. - С. 89 – 93.

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // Вісн. Верхов. Суду України. - 2001. - № 3. Вкладка. - С. 1 – 8.

Про деякі питання, пов'язані з застосуванням індексу інфляції: Роз'яснення Вищ. арбітражного Суду України від 12.05.1999 р. № 02-5/223 // Вісник Вищ. арбітражного Суду України. - 1999.- № 3. - С.106 - 107.

Баранова Л.М. Цивільно-правова відповідальність у сфері підприємницької діяльності // Проблеми законності: Республ. міжвідом. наук. зб. - Вип. 57.- Х., 2002. - С. 52 – 59.

Бенедисюк І. Нове цивільне законодавство України. Тема 27. Правові наслідки порушення зобов'язання та відповідальність за це // Бізнес. Бухгалтерія. - 2004.- 20 грудня (№ 51). - С. 70-74

Печений О. Проблеми відповідальності за порушення грошових зобов'язань // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 3. - С. 53-56.

Примаєк В. Порушення зобов'язання та його правові наслідки // Юридичний вісник України. - 2004. - 17-23 квітня (№ 16). - С. 9.

Сібільов М. Підстава та умови цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань за чинним Цивільним кодексом України // Вісник Академії правових наук України. 2004 р. №2(37). - Х.: Право, 2004. - С.80-88.

Супрун Ю. Цивільний кодекс України. Глава 51. Правові наслідки порушення зобов'язання // Закон і бізнес. - 2003. - 27 грудня (№ 52). - С. 12.

Тема 5. ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

П л а н

1. Поняття та види підстав припинення зобов'язання.
2. Припинення зобов'язань за волевиявленням сторін.
3. Припинення зобов'язань з обставин, що не залежать від волі сторін.

Відповідь на перше питання потрібно розпочати з поняття та наслідків припинення зобов'язання. Після цього потрібно класифікувати підстави припинення зобов'язань на види в залежності від різних підстав.

У другому питанні потрібно проаналізувати такі підстави припинення зобов'язання як належне виконання, передання відступного, зарахування, за домовленістю сторін, прощення боргу, поєднання кредитора і боржника в одній особі. Особливу увагу доречно приділити умовам проведення зарахування та новації як різновиду припинення зобов'язання за згодою сторін.

Відповідь на останнє питання повинна містити характеристику підстав припинення зобов'язань з обставин, що не залежать від волі сторін. Розглядаючи припинення зобов'язання неможливістю його виконання, доцільно проаналізувати положення ч. 1 ст. 625 ЦК України, відповідно до якої боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання. При аналізі припинення зобов'язання смертю фізичної особи необхідно з'ясувати, яке зобов'язання є нерозривно пов'язаним з особою боржника чи кредитора. Що стосується припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи, то потрібно акцентувати увагу на випадки, коли нормативно-правовими актами виконання зобов'язання ліквідованої юридичної особи покладається на іншу юридичну особу, зокрема за зобов'язаннями про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Додаткові нормативно-правові акти та література

Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень : Закон України від 18.11.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 11. Ст. 140. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>.

Про стягнення інфляційних нарахувань та трьох процентів річних: постанова

ВГСУ у справі № 6/433-42/183 від 21.09.2011 р. / Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України № 01-8/211 від 07.04.2008 р. : лист ВГСУ / Електронний портал ВГСУ. URL : <http://www.vgsu.arbitr.gov.ua/>.

Про практику застосування у вирішенні спорів деяких норм чинного законодавства № 01-8/685 від 20.11.2008 р. : лист ВГСУ / Електронний портал ВГСУ. URL : <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>.

Блащук А. М. Поняття та правова природа припинення цивільно-правового зобов'язання. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2004. № 4 (12). С. 93–98.

Блащук А. М. Припинення договірних зобов'язань у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2006. 20 с.

Бондар Т. В. Новація як спосіб заміни договірної зобов'язання. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці : Рута, 2004. Вип. 212. Правознавство. С. 56–60.

Бондар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

Бондар Т. В. Теоретичні проблеми виконання договірних зобов'язань (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2005. 34 с.

Висіцька І. Новація у цивільному законодавстві України. *Справочник економіста*. 2007. № 5. С. 55–57.

Воронова О. В. Новація за цивільним законодавством України. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2013. № 2 (40). С. 99–102.

Зейкан Я. Припинення зобов'язань переданням відступного. *Адвокат*. 2005. № 1. С. 30.

Красильникова О. С. Суброгація у цивільному праву України. *Університетські наукові записки : часопис Хмельницького ун-ту управління та права*. 2006. № 3-4. С. 160–162.

Коссак В. М. Проблеми припинення зобов'язань у Цивільному кодексі України. *Наукові праці*. 2007. Т. 69. Вип. 56. С. 179–183.

Коструба А. В. До питання про особливості механізму припинення зобов'язань в силу

правоприпиняючого юридичного факту – передання відступного. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 371–374.

Коструба А. В. Юридичні факти в механізмі правоприпинення цивільних відносин : монографія. Київ : Ін Юре, 2014. 376 с.

Кузнецова Л. В. Невозможность исполнения обязательства как основание его прекращения. *Практика применения общих положений об обязательствах* : сб. ст. Москва : Статут, 2011. С. 294–317.

Мартинюк Л. П. Проблеми новації як способу припинення зобов'язань. *Правова держава*. 2017. № 28. С. 139–143.

Міхно О. Відступне як підстава припинення договору за новим Цивільним кодексом. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2004. № 6. С. 45–47.

Міхно О. І. Припинення договору за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2007. 23 с.

Міхно О. І. Припинення договору за цивільним законодавством України : монографія. Київ, Харків : ТОВ «Обреріг», 2009. 224 с.

Музика Т. О. Особливості припинення альтернативних зобов'язань за цивільним законодавством України. *Теорія і практика правознавства* : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2014. Вип. 2 (6). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186027>.

Останина Е. А. О некоторых проблемах прекращения обязательств сделкой. *Практика применения общих положений об обязательствах* : сб. ст. Москва : Статут, 2011. С. 331–342.

Падун Є. В. Критерії відмежування відступного від новації в цивільному праві України. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 91–97.

Первомайський О. Застосування інституту припинення зобов'язань в нотаріальній практиці. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2006. № 1 (25). С. 32–34.

Попов И. В. К вопросу об отказе от исполнения договора. *Практика применения общих положений об обязательствах* : сб. ст. Москва : Статут, 2011. С. 318–330.

Продаєвич І. С. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Одеса, 2009. 20 с.

Пучковська І. Й. Про використання завдатку як відступного. *Державне*

будівництво та самоврядування. 2007. Вип. 13. С. 96–104.

Рассказова В. Юридичні особливості відносин із відступного. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2019. № 5. С. 55–59.

Рассказова В. В. Місце і значення відступного у цивільному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 5. С. 147–149.

Сенін Ю. Л. Новація як спосіб припинення зобов'язання за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Одеса, 2013. – 20 с.

Сенін Ю. Л. Ознаки та умови здійснення новації за цивільним законодавством України. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 1. С. 29–32.

Сибіга С. Договір новації як правочин (за цивільним законодавством України). *Национальный юридический журнал: теория и практика*. Август 2016. С. 125–128.

Тупицька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2010. 20 с.

Тупицька Є. О. Новація боргу у позикове зобов'язання за законодавством України : монографія. Харків : ФІНН, 2012. 160 с..

Шимко Ф. А. Співвідношення прощення боргу та інших суміжних інститутів цивільного права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 5. Т. 1. С. 157–160.

Яворська О. С. Передання відступного як підстава припинення цивільного зобов'язання. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 31. С. 205–215.

Тема 6. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР

П л а н

1. Поняття та види цивільно-правових договорів.
2. Принцип свободи договору.
3. Зміст і форма цивільно-правових договорів.
4. Укладення, зміна та розірвання договорів.

При відповіді на перше питання необхідно дати поняття цивільно-правового договору та провести класифікацію на види за різними підставами на консенсуальні і реальні; односторонні і двосторонні; відплатні і безвідплатні; попередні і основні; публічні і приєднання; на користь сторін договору і на користь третьої особи; з передачі майна у власність, з передачі майна у користування, з виконання робіт чи надання послуг тощо.

У другому питанні потрібно досить детально проаналізувати принцип свободи договору і показати його значення. При цьому доречно звернути увагу на співвідношення договору і актів цивільного законодавства (ст. 6 ЦК України), випадки обмеження свободи договору.

При висвітленні третього питання особливу увагу слід приділити видам умов договору: істотні, звичайні, випадкові. Оскільки за ЦК України ціна не є істотною умовою, необхідно проаналізувати існуючі механізми її визначення. Доречно провести порівняння типових і примірних договорів. Також необхідно розглянути вимоги до форми цивільно-правових договорів, звернувши увагу, що на неї поширюються вимоги про форму правочинів.

Останнє питання передбачає логічний аналіз процедури укладення, зміни та розірвання договорів. Аналізуючи стадії укладення договору, необхідно зазначити вимоги до оферти та акцепту, враховуючи можливість існування публічної пропозиції укласти договір (ст. 699 ЦК України). В завершення потрібно розглянути підстави та правові наслідки зміни або розірвання договору.

Додаткові нормативно-правові акти та література

Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними / Верховний Суд ; Узагальнення судової практики від 24 листопада 2008 р. Офіц. веб-сайт Верхов. Ради. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-08>.

Інкотермс ® 2020 : правила по використанню термінів для внутрішньої та

https://incoterms2020.com.ua/Terms_INCOTERMS_2020.html.

Договір як універсальна правова конструкція: монографія / А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2012. 432 с.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харків : Право, 2017. 576 с.

Майданик Р. Попередній договір і визнання права власності: судова практика і доктрина. *Юридична газета*. 2015. № 34 (25 серпня). С. 21.

Недійсність правочинів: коментар судової практики / В. І. Крат [та ін.] ; ред. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків : Право, 2018. 264 с.

Родоман Т. О. Оферта і акцепт як самостійні елементи в процесі укладення договору: від теорії до судової практики. *Судова апеляція*. 2016. № 3. С. 92–100.

Філатова Н. Ю. Проблема визначення місця електронної форми представлення інформації в системі форм договорів. *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин* : матеріали Наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова, Харків, 17 лют. 2017 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харків. обл. осередок всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : Право, 2017. С. 260–262.

Філатова Н. Ю. Правочини з використанням електронної форми представлення інформації. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 136. С. 40–55.

Філатова Н. Ю. Особливості укладення договорів з використанням електронної форми представлення інформації. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав* : матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова, м. Харків, 16 груд. 2016 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, каф. цивіл. права, Київ. регіон.центр НАПрН України, Всеукр. громад. організація «Асоц. цивілістів України». Харків : Б. в., 2017. С. 235–243.

Філатова Н. Ю. Електронні договори і смарт-контракти: проблеми відповідності формальним вимогам. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали Наук.-практ.

конф., присвяч. 96-й річниці з дня народж. В. П. Маслова, Харків, 14 лют. 2018 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : Право, 2018. С. 301–306.

Філатова Н. Ю. Регулювання особливостей укладення електронних договорів: порівняльно-правовий аналіз. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 139. С. 63–77.

Філатова Н. Ю. До питання про вплив електронної форми на зміст прав і обов'язків сторін електронного договору. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали XVII Наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 22 лют. 2019 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : Право, 2019. С. 304–308.

Тема 7. ДОГОВІР КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

П л а н

1. Поняття, загальна характеристика та види договору купівлі-продажу.
2. Особливості роздрібної купівлі-продажу.
3. Поставка.
4. Контрактація сільськогосподарської продукції.
5. Постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
6. Міна.

У першому питанні необхідно дати поняття та загальну характеристику договору купівлі-продажу. Особливу увагу слід звернути на розширення предмету договору (товар, майнові права та право вимоги) і видів договору купівлі-продажу.

Друге питання потребує з'ясування особливостей договору роздрібної купівлі-продажу, звернувши увагу, що він є публічним договором. Окремо слід зупинитися на правах споживача на обмін товару належної якості, а також у випадку продажу йому товару неналежної якості (при цьому доречно співставити положення ст. 678 і ст. 708

ЦК України).

При висвітленні третього питання потрібно порівняти договір поставки з договором купівлі-продажу за предметом та суб'єктами.

У четвертому питанні потрібно охарактеризувати договір контрактації сільськогосподарської продукції, показати його особливості у порівнянні з іншими договорами купівлі-продажу за предметом та суб'єктами.

Характеризуючи договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу (п'яте питання), потрібно звернути увагу, що за загальним правилом цей договір є одночасно публічним договором і договором приєднання, та проаналізувати положення нормативних актів, присвячених регулюванню цих відносин.

Висвітлюючи останнє питання, необхідно дати правову характеристику договору міни і з'ясувати доцільність віднесення його до договору купівлі-продажу. Аналізуючи предмет договору, доречно звернути увагу на випадки, коли можливий обмін майна на роботи чи послуги, а також на момент виникнення права власності на обмінювані товари.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_003.

Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. (гл 4. Договоры с имуществом).

Алямкін В. Виконання договору поставки. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2008. № 4. С. 44–46.

Апопій І. Нові аспекти укладення договору поставки товарів для державних потреб. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2003. № 2. С. 18–20.

Білоус Ж. А. Предмет договорів купівлі-продажу та поставки. *Часопис Київського*

університету права. 2002. № 3. С. 35–41.

Борисова В. І. Договір купівлі-продажу. *Договір як універсальна правова конструкція*: монографія /А. П. Гетьман, В. І. Борисова, О. П. Євсєєв та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2012. Розд. 2, гл. 1. С. 26–56.

Глоба О. Укладення договору поставки: теорія і практика. *Юридичний журнал*. 2005. № 2. С. 40–47.

Мосейчук Р. Особливості відшкодування збитків при порушенні умов постачання. *Право України*. 2005. № 5. С. 52–56.

Соловійов О. М. Про нормативне закріплення «передачі майна» як однієї з підстав виникнення права власності профспілок України. *Правничий часопис Донецького університету*. 2002. № 1 (7). С. 50–53.

Турчак І. О. Основні аспекти виконання договору поставки. *Наше право*. 2003. № 3. С. 74–79.

Хаскельберг Б. Л. Об основании и моменте перехода права собственности на движимые вещи по договору / Б. Л. Хаскельберг // *Известия Вузов. Правоведение*. – 2000. – № 3. – С. 121–132.

Тема 8. ДОГОВІР НАЙМУ (ОРЕНДИ)

П л а н

1. Поняття, загальна характеристика та види договору найму (оренди).
2. Особливості договору прокату.
3. Найм (оренда) земельної ділянки.
4. Найм будівлі або іншої капітальної споруди.
5. Найм (оренда) транспортного засобу.
6. Лізинг.

У першому питанні потрібно дати поняття та загальну характеристику договору найму (оренди). Особливу увагу слід звернути на розширення предмету (неспоживна річ та майнові права) та видів договору найму (оренди). Аналізуючи

права та обов'язки сторін, доречно зупинитися на переважних правах наймача, а також зазначити наслідки поліпшення чи погіршення речі, переданої в найм.

Друге питання потребує з'ясування особливостей договору прокату у порівнянні з іншими видами договору найму (оренди). Цей різновид є одночасно публічним договором і договором приєднання. Аналізуючи предмет договору, доцільно з'ясувати, коли він може використовуватися для виробничих потреб.

При висвітленні третього питання необхідно детально охарактеризувати договір найму (оренди) земельної ділянки, звернувшись до положень Закону України „Про оренду землі”.

Четверте питання передбачає аналіз договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. При цьому потрібно з'ясувати поняття будівлі або іншої капітальної споруди та провести розмежування з договором найму житла.

Розкриваючи п'яте питання, необхідно показати особливості найму (оренди) транспортного засобу. Особливу увагу слід приділити предмету та формі договору.

При розгляді останнього питання необхідно охарактеризувати договір лізингу та показати його значення і співвідношення з іншими договорами. Потрібно проаналізувати види і форми лізингу, правове положення продавця, а також відповідальність і ризики за договором лізингу.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 11.02.2010 р. №1878-VI / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.

Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 4. Ст. 25. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>.

Про фінансовий лізинг : Закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>.

Конвенція УНІДРУА «Про міжнародний фінансовий лізинг». URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_263.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. 576 с.

Балан Я. В. Права та обов'язки учасників договору найму (оренди) житла. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 59. С. 454–461.

Вакулович Е. В. Договір оренди транспортних засобів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2002. 19 с.

Дякович М. М., Тарасенко Л. Л. Припинення договору найму (оренди) та його правові наслідки. *Адвокат*. 2012. № 5. С. 21–26.

Мороз М. В., Чуркін І. А. Обов'язки сторін щодо підтримання автомобільного транспортного засобу у належному стані за договором найму (оренди) транспортного засобу без екіпажу. *Форум права*. 2012. № 3. С. 465–470. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

Мороз О. В., Мороз М. В. Правова характеристика договору оренди майна державного підприємства. *Форум права*. 2013. № 1. С. 715–720. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

Паскевич Ю. В. Припинення договору найму (оренди): окремі теоретичні аспекти. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2013. № 3. С. 92–96. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2013_3_20.

Серебрякова Ю. О. Договір оренди державного та комунального нерухомого майна : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2008. 19 с.

Січко Д. С. Правова природа лізингу в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2006. 19 с.

Спасибо-Фатеева І. В. Відчуження права оренди. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 4. С. 118–127.

Тарасенко Л. Л. Форма договору найму (оренди) транспортного засобу. *Адвокат*. 2012. № 12. С. 40–43.

Чуркін І. А. Особливості виконання наймодавцем обов'язку з передання автомобільного транспортного засобу наймачу у користування за договором найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу. *Форум права*. 2013. № 1. С. 1168–1173. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

Чуркін І. А. Переважні права за договором найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу. *Право і Безпека*. 2013. № 3. С. 130-134. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2013_3_28.

Тема 9. НАЙМ (ОРЕНДА) ЖИТЛА

План

1. Поняття договору найму (оренди) житла.
2. Істотні умови та форма договору найму (оренди) житла.
3. Права та обов'язки сторін. Переважні права наймача.
4. Припинення договору найму (оренди) житла.

Перше питання плану присвячено аналізу дефініції визначення поняття договору найму (оренди) житла та проведенню порівняльного аналізу між договірними відносинами найму (оренди) житла, що перебуває у приватній власності (комерційний найм) та державній чи комунальній власності (соціальний найм). Розкриваючи перше питання, обов'язково слід звернути увагу на законодавство, що застосовується для регулювання відносини, які виникають при комерційному й соціальному наймі та зазначити умови при яких до відносин з найму (оренди) державного або комунального майна застосовується ЦК України. В межах цього питання заслуговує свого аналізу й поняття договору піднайму.

Відповідь на друге питання повинна бути побудована на послідовному аналізі істотних умов договору найму (оренди) житла. До таких умов слід зарахувати: предмет договору, розмір та порядок оплати, строк дії договору тощо. Вказати на види строкових договорів та існуючі відмінності в правовому регулюванні таких договорів. Окремої уваги в межах цього пункту плану курсової роботи заслуговує пошук відповіді на питання щодо форми договору найму (оренди) житла.

Розкриття третього пункту плану роботи слід почати з детального аналізу суб'єктного складу цих правовідносин, звертаючи уваги не лише на наймодавця та наймача, а також на інших осіб: які постійно проживають з наймачем, тимчасових

мешканців, піднаймача. В подальшому необхідно виокремити комплекс прав та обов'язків, що мають або можуть мати кожен з цих осіб. Бажано більш детально інтепретувати поняття та зміст так званих «переважних» прав, які згідно ЦК України належать наймачу.

В останній частині курсової роботи аналізуються положення цивільного законодавства, які регламентують підстави та форми припинення договору найму (житла). Під час такого аналізу особливої уваги вимагає розтлумачення змісту ст.825 ЦК України, яка встановлює як для наймача, так і для наймодавця підстави для відмови від договору й для його розірвання. Слід сформулювати власну думку щодо можливості закріплення в договорі найму (оренди) приватного житла додаткових підстав для відмови чи розірвання договору.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Порядок оренди житла з викупом : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 р. № 274 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/274-2009-п>.

Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України від 25.12.2008 р. № 800-VI // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-17>.

Галянтич М. К., Коваленко Г. І. Житлове право України : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 480 с.

Житлове право України : навч. посіб. / за ред. Є. О. Харитонова. Київ : Істина, 2008. 160 с.

Замуравкина Р. М. К вопросу о регулировании отношений коммерческого найма жилья с участием нанимателя – юридического лица. *Проблеми законності* : акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2009. Вип. 105. С. 215–220.

Замуравкина Р. М. Отдельные вопросы регулирования отношений найма жилья. *Проблеми законності* : Респ. міжвідом. наук. зб. / відповід. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2005. Вип. 75. С. 56–61.

Замуравкіна Р. М. Актуальні питання реалізації житлових прав в умовах світової фінансової кризи. *Проблеми законності* : Акад. зб. наук. пр. / відповід. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. акад. України. 2010. Вип. 109. С. 94–100.

Замуравкіна Р. М. Защита жилищных прав сторон договора коммерческого найма (аренды) жилища. *Харьковская цивилистическая школа: Защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія / И. В. Спасибо-Фатеева, М. Н. Сибилев, В. П. Яроцкий и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2014. С. 487–498.

Замуравкіна Р. М. Договори в жилищному праві. *Харьковская цивилистическая школа: о договоре* : монографія / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. С. 533–550.

Мичурин Е. А. Договори с жильем. Харьков : Медиа группа «Харьков юридический», 2001. 156 с.

Сліпченко С. О., Мічурін Е. О., Соболев О. В. Житлове право України : наук.-практ. посібник. Харьков : Еспада, 2003. 344 с.

Тема 10. ДОГОВІР ПІДРЯДУ

П л а н

1. Загальна характеристика та види договору підряду.
2. Права та обов'язки сторін за договором підряду.
3. Особливості побутового підряду.
4. Будівельний підряд.
5. Ризики та відповідальність сторін за договором підряду.

При відповіді на перше питання спочатку необхідно дати визначення поняття договору підряду, його правову характеристику та класифікацію на види. Потім потрібно провести розмежування між договорами підрядного типу й договорами про надання послуг та договорами на оплатну передачу майна у власність.

При висвітленні другого питання необхідно детально проаналізувати права та

обов'язки підрядника і замовника, дослідити їх взаємовідносини з субпідрядником. Доречно з'ясувати порядок визначення ціни договору, види кошторису та наслідки ощадливості підрядника.

Третє питання присвячено характеристиці одного з різновидів договору підряду – побутового підряду. Потрібно з'ясувати критерії, за якими проводиться розмежування між різними видами підряду. Необхідно вказати, що договір побутового підряду є публічним договором, акцентувати увагу на гарантіях прав замовника з врахуванням того, що зазначені відносини регулюються також законодавством про захист прав споживачів.

Четверте питання передбачає аналіз договору будівельного підряду. Особливу увагу слід приділити видам робіт, які проводяться за цим договором. Необхідно сформулювати визначення поняття проектно-кошторисної документації, вказати механізм внесення змін до цієї документації.

У заключній частині роботи потрібно зупинитися на питанні про ризики та відповідальність за договором підряду. Необхідно з'ясувати, яка сторона несе ризик випадкового знищення чи пошкодження матеріалу та об'єкта договору підряду. При аналізі відповідальності сторін за договором доцільно не обмежуватися лише загальними положеннями, а показати особливості відповідальності сторін за різними видами договору підряду.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про архітектурну діяльність : Закон України від 20.05. 1999 р. № 687-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>.

Про будівельні норми : Закон України від 05.11.2009 р. № 1704-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17>.

Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : Закон України від 14.10.1994 р. № 208/94-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр>.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву : Закон України від 16.09.2008 р. № 509-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-17>.

Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва: Закон України від 25.12.2008 р. № 800-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-17>.

Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Про основи містобудування : Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>.

Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

Деякі питання управління державними інвестиціями : Постанова Кабінету Міністрів України від від 22.07.2015 р. № 571 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/571-2015-п>.

Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів : Постанова Кабінету Міністрів України від від 13.04.2011 р. № 461. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-п>.

Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-п>.

Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від від 23.05.2011 р. № 553. URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/553-2011-п>.

Про затвердження правил побутового обслуговування населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.1994 р. № 313. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-94-п>.

Про затвердження Порядку видачі будівельного паспорта забудови земельної ділянки : наказ Мінрегіонрозвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 05.07.2011 р. № 103. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-11>.

Про затвердження Порядку планування, фінансування і контролю за

виконанням та впровадженням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт : наказ Міністерства України від 07.11.2000 р. № 187. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0878-00>.

Про практику вирішення спорів, пов'язаних із виконанням договорів підряду (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) : інформ. лист Вищ. госп. суду України від 18.02.2013 р. № 01-06/374/2013. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_374600-13.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. 576 с.

Банасевич І. І. Договір побутового підряду як вид споживчого договору. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 33. С. 61–69.

Біленко М. С. Правова природа договору будівельного підряду URL : <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2014/13/32.pdf>.

Бондар Н. М. Економіка підприємства : навч. посібник. Київ : МАУП, 2003. 386 с.

Вінник О. М. Інвестиційне право України : навч. посібник. Київ : Юрид. думка, 2006. 204 с.

Ганчева А. М. Договір побутового підряду в цивільному праві України : монографія. Київ : Алерта, 2014. 155 с.

Гриняк А. Б. Правова природа договору підряду на проектні та пошукові роботи: окремі аспекти. URL : <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2011/10/29.pdf>.

Гриняк А. Б. Особливості правового регулювання відносин за договорами підряду : монографія. Київ : НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2011. 299 с.

Гуцуляк В. К. Місце договору на проведення пошукових робіт у системі договорів з виконання робіт. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 170–174.

Доценко-Белоус Н. А. Правовая энциклопедия инвестирования строительства : практ. пособник. Київ : Юрид. практика, 2006. 544 с.

Кізлова О. С. Окремі види договорів у сучасному законодавстві України : кол. монографія / О. С. Кізлова, Л. В. Адамова, Р. Є. Денисяк та ін. ; за заг. ред. О. С. Кізлової. Одеса : ТЕС, 2013. 528 с.

Коссак В. Правова природа договорів у будівництві. *Право України* : юрид. журн. 2015. № 4. С. 77–87.

Коссак В. М. Правове регулювання строків у будівництві : навч. посібник. Київ : Будівельник, 1991. 144 с.

Кузнецова Н. С. Правовое регулирование подрядных договорных отношений в строительстве: (гражданско-правовой аспект) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 1993. 359 с.

Лаврова К. М. Питання права власності на новостворену нерухомість. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 294–298.

Лукаsevич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт : монографія. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2012. 180 с.

Лукаsevич-Крутник І. С. Суб'єктний склад договору підряду на проведення проектних та пошукових робіт. *Адвокат*. 2012. № 7. С. 31–36.

Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ : Юрінком Інтер, 2019. Т. 2. 1046 с.

Олюха В. Г. Договір підряду : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Кривий Ріг : Вид. дім, 2010. 182 с.

Поліщук К. В. Тлумачення договору побутового підряду при його укладенні. *Юридична Україна*. 2009. № 1. С. 71–73.

Сеник С. В. Форми відповідальності сторін за порушення договору субпідряду у капітальному будівництві. *Соціально–економічні проблеми сучасного періоду України*. 2008. № 6. С. 159–167.

Теоретичні та практичні аспекти розгляду судами спорів, що виникають із договорів підряду : монографія / В. В. Луць, І. Е. Берестова, В. І. Бобрик, та ін. ; НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. Київ, 2010. 319 с.

Шаповалова О. В. Договір підряду на капітальне будівництво як правова форма господарських зв'язків на умовах партнерства. *Юридична наука, практика і освіта*. 2010. № 1. С. 32–39.

Тема 11. ДОГОВІР ПЕРЕВЕЗЕННЯ

П л а н

1. Поняття договору перевезення та його види.
2. Загальна характеристика договору перевезення вантажу. Права та обов'язки сторін.
3. Загальна характеристика договору перевезення пасажирів та багажу. Права та обов'язки сторін.
4. Цивільно-правова відповідальність за зобов'язаннями, що випливають з договорів перевезення.

В межах відповіді на перше питання потрібно сформулювати визначення різних видів договорів перевезення, порівняти та розкрити їх зміст. Враховуючи те, що у плані окремо не виділено такі види договорів як договір чартеру (фрахтування), довгостроковий договір тощо, необхідно зупинитися також і на їх дослідженні.

При відповіді на друге питання необхідно проаналізувати істотні умови договору перевезення вантажу, форму його укладення та документальне супроводження перевезення, права та обов'язки сторін. Окремої уваги потребує дослідження правового статусу вантажоодержувача.

За схожим зразком можливо провести розкриття третього питання, однак вже щодо договору перевезення пасажирів та багажу. При цьому доцільно провести порівняння понять ручної поклажі, багажу та вантажу.

Наостанок важливим є дослідження особливостей покладення цивільно-правової відповідальності на перевізника за втрату чи пошкодження вантажу, завдання майнової або моральної шкоди пасажиру, механізму здійснення претензійного порядку врегулювання спорів, що виникли у зв'язку з цим.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>.

Про транзит вантажів : Закон України від 20.10.1999 р. № 1172-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-14>.

Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>.

Про транспортно-експедиторську діяльність : Закон України від 01.07.2004 р. № 1955-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>.

Будапештська конвенція про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами 2001 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_998.

Водний кодекс України 1995 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>.

Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу 1999 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_034.

Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів 1956 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234.

Конвенція ООН про морське перевезення вантажів 1978 р. (Гамбурзькі правила). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_391.

Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» : наказ Державної авіаційної служби України від 26.11.2018 р. № 1239. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19>.

Про затвердження Правил повітряних перевезень вантажів : наказ Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 14.03.2006 р. № 186. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-06>.

Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : затв. наказом Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>.

Порядок обслуговування громадян залізничним транспортом: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1997 р. № 252. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-97-%D0%BF>.

Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України : затв. наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006 р. № 1196. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07>.

Правила обслуговування залізничних під'їзних колій : затв. наказом Міністерства транспорту України від 21.11.2000 р. № 644. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-00>.

Статут автомобільного транспорту України від 27.06.1969 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-69-%D0%BF>.

Статут залізниць України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 р. № 457. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>.

Статут внутрішнього водного транспорту Союзу РСР 1955 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55>.

Булгакова, І. В. Особливості відповідальності сторін за договором залізничного перевезення вантажів. *Довідник юриста*. Київ : Право-Інформ, 2012. 1 эл. опт. диск (DVD-ROM).

Граковський Ю. Застосування міжнародної автомобільної накладної (CMR) при міжнародних вантажних автомобільних перевезеннях. *Вісник податкової служби України*. 2013. № 20. С. 64–66.

Діковська І. Укладення договору повітряного перевезення. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2010. № 12. С. 28–31. Бібліогр. : с. 31.

Заїка Ю. О. Транспортне право України : навч. посібник. Київ : КНТ, 2014. 184 с.

Клепікова О. В. Правова природа договору морського перевезення вантажів. *Довідник юриста*. Київ : Право-Інформ, 2012. 1 эл. опт. диск (DVD-ROM).

Корнеєв Ю. Транспортне право України : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 168 с.

Ломака В. Відповідальність вантажовідправника та вантажоодержувача за несвоєчасну оплату перевезення вантажів залізничним транспортом. *Вісник Академії правових наук України*. Харків : Право, 2010. № 1 (60). С. 169–179.

Нечипоренко Н. Юридичне значення транспортної накладної у договорі перевезення вантажу залізницею. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2013. № 10. С. 16–19.

Попов В. А. Правовідносини у сфері перевезення вантажів у прямому та прямому змішаному сполученні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2017. 20 с.

Таш'ян Р. І. Правова характеристика вузлових угод. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2014. № 10. С. 7–10.

Уразова Г. О. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності авіаперевізника за порушення умов договору перевезення пасажирів та багажу]. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 136. С. 32–39.

Тема 12. ДОГОВІР ЗБЕРІГАННЯ

П л а н

1. Поняття договору зберігання та його види.
2. Істотні умови та форма договору зберігання. Сторони договору.
3. Особливості правового регулювання спеціальних видів зберігання.
4. Зберігання на товарному складі.

Розглядаючи перше питання слід дати загальну характеристику договору зберігання та провести класифікацію на види за різними підставами. Окремо слід акцентувати увагу на існуванні договорів, які передбачають зберігання речей, визначених родовими ознаками.

Розкриваючи друге питання слід проаналізувати предмет договору, строк його дії, права та обов'язки поклажодавця та зберігача, а також форму договору зберігання.

При висвітленні третього питання, враховуючи різноманітність спеціальних видів зберігання, необхідно здійснити системний виклад притаманних їм особливостей правового регулювання.

Що стосується такого різновиду зберігання як зберігання на товарному складі (четверте питання), то з використанням спеціального законодавства необхідно проаналізувати вимоги, що пред'являються до його документального оформлення, істотні умови договору, права й обов'язки сторін.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва : Закон України від 23.12.2004 р. № 2286-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005 № 6. С. 244. Ст. 136. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2286-15#Text>.

Про охоронну діяльність : Закон України від 22.03.2012 р. № 4616-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 2. Ст. 8. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17#Text>

Правила зберігання транспортних засобів на автостоянках : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 115. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/postanovi-ta-rozporuyadzhennya/142-1342-1-r>.

Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг : затв. наказом Державної туристичної адміністрації від 16.03.2004 р. № 19. *Офіційний вісник України*. 2004. № 14. Ст. 995. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG9012.html.

Правила користування автоматичними камерами схову самообслуговування : наказ Міністерства транспорту України від 10.07.1996 р. № 230. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0420-96#Text>.

Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006 р. № 1196. *Офіційний вісник України*. 2007. № 26. С. 51. С. 1065. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>.

Про затвердження Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції

України від 24.07.2002 р. № 219. *Офіційний вісник України*. 2002. № 34. С. 274. С. 1633. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02#Text>.

Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 р. № 577. *Офіційний вісник України*. 2017. № 69. С. 55. Ст. 2088. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text>

Брагинский М. И. Договор хранения. Москва : Статут, 1999. 157 с.

Брагинский, М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. Кн. третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. Москва : Статут, 2002. 1055 с.

Грамацький Е. М. Договір зберігання у цивільному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2004. 20 с.

Демчук А. М. Європейський досвід укладення договору зберігання на товарному складі. *Studenckie Zeszyty Naukowe Zeszyt 27 rok*. XVIII, 2015. С. 109–122.

Демчук А. Предмет та об'єкт договору складського зберігання на товарному складі. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2007. № 4.

Демчук А. М. Цивільно-правова характеристика договору зберігання на товарному складі. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2 (6). С. 87–92.

Донець А. Г. Договір зберігання речей у ломбарді. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 79–82.

Донець А. Г. До питання співвідношення договору зберігання та договору охорони у цивільному праві. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 1. С. 124–127.

Донець А. Г. Договір зберігання речей в готелі. *JURNALUL JURDIC NATIONAL: TEORIE SI PRACTICA S.R.L. Publicatie stiintifico-practica de drept* : Национальный юридический журнал: теория и практика» О. О. О. Научно-практическое правовое издание. 2015. № 2/2 (12). С. 65–69.

Дудко О. С. До питання визначення поняття товарних складів як зберігачів товарів. *Право і суспільство*. 2014. № 1–2. С. 67–70.

Сібільов М. М. Договір зберігання майна за проектом нового Цивільного

кодексу України. *Вісник Академії правових наук України*. Харків : Право, 2000. № 4 (23). С. 144–151.

Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, В. И. Крат, О. П. Печений и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2015. 720 с.

Тема 13. ДОГОВІР ДОРУЧЕННЯ

П л а н

1. Поняття «договір доручення» та його юридична характеристика.
2. Предмет договору доручення та його види.
3. Сторони і зміст договору доручення.
4. Форма договору доручення. Довіреність на здійснення дій повіреним.
5. Передоручення. Підстави, форма.
6. Припинення договору доручення та його наслідки.

Відповідаючи на перше питання, потрібно визначитися з поняттям договору доручення, його юридичною характеристикою, здійснити відмежування даного договору від інших договорів з надання послуг, а саме юридичних послуг, і в першу чергу, від договору комісії. В наступних питаннях розкрити предмет даного договору, його зміст та види, приділивши окрему увагу такому виду представництва як «комерційне представництво». Розглянути можливі форми договору доручення, порівняти «договір доручення» і «довіреність».

Розглядаючи п'яте питання, потрібно визначити випадки (обставини), при наявності яких дозволяється здійснити передоручення виконання та дослідити питання відповідальності сторін у випадку передоручення. Дослідженню в цій темі підлягають також підстави та наслідки припинення договору доручення.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а :

Волкова К. Особливості регулювання договорів доручення на управління корпоративними правами держави. *Юридичний вісник України*. – 2004. № 25. С. 29–32

Грек Г. Договір доручення. *Бизнес. Бухгалтерія*. 2002. № 30. С. 51–54.

Дмитренко Л. Д. Сутність та ознаки представництва: сучасний стан нормативно-правового регулювання та проблемні аспекти : монографія. Львів : Світ, 2015. 439 с.

Домбругова А. Виконання доручення. *Юридичний вісник України*. 2006. № 51. С. 13.

Заборовський В. В. Співвідношення довіреності і договору доручення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 5. С. 69–80

Красько И. Договір поручительства. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1997. № 10. С. 20–23.

Крупко П. Договір доручення як форма надання повноважень при добровільному представництві. *Право України*. 2002. № 9. С. 104–109.

Спасибо-Фатеева І. В. Порядок посвідчення та скасування довіреностей. URL: <http://yurradnik.com.ua>.

Тема 14. ДОГОВІР КОМІСІЇ

П л а н

1. Загальна характеристика договору комісії та порівняння його з іншими договорами.
2. Істотні умови договору комісії.
3. Права та обов'язки сторін.
4. Припинення договору комісії.

При висвітленні першого питання необхідно дати поняття та правову характеристику договору комісії. Характеризуючи договір комісії як договір з надання послуг, потрібно визначити його місце в системі інших договорів, які опосередковують надання послуг та провести порівняльну характеристику договору комісії з договорами доручення та управління майном.

При відповіді на друге питання потрібно послідовно розкрити предмет договору, умови за якими комісіонер зобов'язаний продати або купити майно, розмір

та форма комісійної плати, строк виконання комісіонером своїх обов'язків тощо.

У третьому питанні слід проаналізувати права та обов'язки сторін. Особливу увагу необхідно звернути на наслідки відступу від вказівок комітента, можливість укладення договору субкомісії та притримання речі.

Наостанок потребують дослідження спеціальні підстави для припинення договору комісії шляхом відмови від нього.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 р. № 1523 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96>.

Інструкція про порядок оформлення суб'єктами господарювання операції при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами : затв. наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997 р. № 343 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0324-97>.

Правила комісійної торгівлі непродовольчими товарами : затв. наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків України від 13.03.1995 р. № 37/ Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0079-95>.

Правила комісійної торгівлі ювелірними виробами з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.10.2004 р. № 678 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1466-04>.

Правила торгівлі антикварними речами : затв. наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Мін. культури і мистецтв України від 29.12.2001 р. № 322/795 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0058-02>.

Абрамова Н. В. Договоры поручения, комиссии. Агентские договоры. Москва :

ИКК Статус-Кво 97, 2004. 172 с.

Сибіга О. М. Договір комісії в митній справі України. *Митна справа*. 2004. № 6. С. 40–46.

Сибіга О. М. Договір комісії за Цивільним кодексом України : монографія. Харків: Право, 2010. 184 с.

Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Старцев О. В. Цивільне право України : підручник. Київ : Істина, 2011. 808 с.

Тема 15. ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ

План

1. Поняття страхування. Види та форми страхування.
2. Основні поняття страхового права.
3. Поняття договору страхування та його види.
4. Істотні умови та форма договору страхування.
5. Сторони договору страхування. Права та обов'язки сторін.

Аналізуючи перше питання слід пам'ятати про те, що у цілому курсова робота присвячена не економічній проблематиці, а питанням юриспруденції. Тому важливо здійснити виклад необхідного матеріалу саме з точки зору цивільного права, в тому числі в питанні щодо форм та видів страхування.

Особливістю страхового права є достатня кількість понять, ігнорування аналізу яких фактично зводить нанівець будь-які теоретичні спроби в поясненні сутності існуючих страхових відносин. Керуючись саме таким міркуваннями, надзвичайно важливим виглядає розкриття в межах курсової роботи ряду понять, зокрема: страховий ризик, страховий випадок, франшиза тощо.

Початком безпосереднього дослідження одного із інститутів договірної права – договору страхування повинно стати тлумачення його визначень, що містяться в законі та доктрині. При цьому першочергової уваги заслуговують легальні дефініції ст.979 ЦК України та Закону України «Про страхування». Обов'язковою є проведення загальної характеристики договору страхування та поділ його на види.

Як і для будь-якого іншого договору, для укладення договору страхування перш за все необхідне досягнення сторонами в належні формі згоди з усіх істотних умов. Внаслідок чого, є принциповим, виокремлення та аналіз цих умов.

Окремої уваги в межах останньої частини курсової роботи заслуговує питання щодо сторін договору: страхувальника та страховика та їх прав й обов'язків. Готуючи відповідь на це питання слід, проаналізувавши чинне законодавство, виокремити вимоги до організацій, які зможуть займатися страховою діяльністю.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80#Text>.

Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.

Про затвердження Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09.07.2010 р. № 565. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-10#Text>.

Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. № 959. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF#top>.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. 576 с.

Граве К. А., Лунц Л. А. Страхование. Москва : Госюриздат, 1960. 175 с.

Моссиалос Э., Томпсон С. Добровольное медицинское страхование в странах европейского союза / пер. с англ. Москва : Весь Мир, 2006. 223 с.

Райхер В. К. Общественно-исторические типы страхования. Москва ; Л. : Изд-во АН СССР , 1947. 282 с.

Серебровский В. И. Избранные труды по наследственному и страховому праву. Москва : Статут, 1997. 567 с. (Серия «Классика российской цивилистики»).

Серебровский В.И. Очерки советского страхового права. Москва-Ленинград: Госиздат, 1926. 184 с.

Серебровский В. И. Страхование. Москва : Финиздат НКФ СССР, 1927. 144 с.

Справочник по страхованию в промышленности / П. Баедорф и др. ; пер. с нем. ; под ред. Н. А. Никологорского. Москва : ИО «ЮНИТИ» Страховой полис, 1994. 336 с.

Янишен В. П. Защита прав участников отношений страхования. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов*. Харьков : Право, 2014. С. 518–528.

Янишен В. П. Майновий інтерес як предмет договору страхування. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». 2012. Вип. 120. С. 42–50.

Янишен В. П. Финансовая услуга как объект гражданских прав. *Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав*. Харьков : Право, 2015. С. 521–534.

Тема 16. КРЕДИТНИЙ ДОГОВІР

П л а н

1. Поняття та загальна характеристика кредитного договору.
2. Істотні умови та форма договору.
3. Права та обов'язки сторін.
4. Припинення договору.

Розкриваючи перше питання, необхідно дати поняття кредитного договору та порівняти його з договором позики. Слід також проаналізувати поняття «комерційного кредиту», «іпотечного кредиту» «споживчого кредиту» та інші види кредиту, які містить законодавство України.

Висвітлюючи друге питання необхідно з'ясувати істотні умови та форму кредитного договору. Окремо слід звернути увагу на необхідність дотримання при

укладенні договорів так званих принципів кредитування: відплатності, зворотності, забезпеченості й т.п.

При відповіді на третє питання потрібно проаналізувати права та обов'язки сторін. При цьому можна зупинитися на конкретному кредитному договорі, який може бути укладено на практиці, наприклад, договір на надання споживчого кредиту на придбання житла, автомобілів тощо.

В останньому питанні слід проаналізувати положення чинного законодавства та при наявності можливості положення укладених кредитних договорів стосовно питання дострокового припинення кредитних відносин.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про банки та банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.09.2019 р. № 79-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>.

Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#top>.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монографія / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харків : Право, 2017. 576 с.

Глібко С. В. Проблеми правового регулювання умов кредитування. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2008. Вип. 93. С. 57–62.

Горбатюк В., Закревський А., Кравченко Л. До питання про особливості надання фінансових послуг: позика та кредит. *Юридичний журнал*. 2011. № 2. С. 102–104.

Ковальський Д. В. Про розірвання кредитного договору через істотне

порушення з боку банку умов цього договору. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 6. С. 63–66.

Луспеник Д. Д. Договір позики: деякі питання теорії та судової практики. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 4. С. 16–24.

Янишен В. П. Договір позики: спірні питання форми та предмета. *Теорія і практика правознавства* : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2015. № 2 (8). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/>.

Янишен В. П. Закон України «Про споживче кредитування»: нові стандарти захисту прав позичальників. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 139. С. 52–62.

Янишен В. П. Законодавче забезпечення відновлення кредитування. *Теорія і практика правознавства* : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2018. № 2 (14). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/>.

Тема 17. РОЗРАХУНКОВІ ПРАВОВІДНОСИНИ

П л а н

1. Загальна характеристика розрахункових відносин. Види та форми розрахунків.
2. Поняття договору банківського рахунку.
3. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень.
4. Розрахунки за акредитивом.
5. Розрахунки за інкасовими дорученнями.
6. Розрахунки із застосуванням чеків.

Розрахункові відносини є відносинами, що регулюють як нормами цивільного, так і нормами публічного права, в першу чергу, фінансового. У зв'язку з цим у першому питанні в межах навчальної дисципліни цивільного права слід приділити увагу саме цивільно-правовим аспектам.

Під час висвітлення другого питання необхідно не тільки сформулювати та

розкрити визначення договору банківського рахунку та його види, а й дати його загальну характеристику та порівняти з іншими договорами, що укладаються банківськими установами: банківського вкладу, кредитний договір тощо.

Аналізуючи в наступних питаннях плану курсової роботи окремі види розрахунків слід розкрити сутність цих видів, продемонструвати механізм їх здійснення, переваги та недоліки в порівнянні один з одним.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. №2346-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>.

Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>.

Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

Про затвердження Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів : постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text>.

Міжнародні правила по інкасо : публікація Міжнародної торговельної палати 01.01.1996 р. № 522. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU96447>.

Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами : постанова Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 514 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 11.04.2018 р. № 38). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#Text>.

Уніфіковані звичаї та правила по документарному акредитиву (UCP-600): публікація Міжнародної торговельної палати 01.01.2007 р. № 600. URL : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN32072.html

Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : постанова Правління Національного банку України від 30.11.2020 р. № 150. URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_30112020_150.

Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті : постанова Правління Національного банку України від 16.08.2006 р. №320. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06#Text>.

Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні : постанова Правління Національного банку України від 25.09.2018 р. № 103. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text>.

Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів : постанова Правління Національного банку України від 05.11.2014 р. №705. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text> (дата звернення: 04.12.2020).

Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці : постанова Правління Національного банку України від 14.07.2006 р. №267. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06#Text>.

Про деякі питання застосування Цивільного кодексу України в банківській діяльності : лист Нац. банку України від 18.08.2004 р. № 18-111/3249-8378. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v8378500-04#Text>.

Довідка Верховного Суду України за результатами вивчення судової практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням банківського законодавства. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dovidka_banki_2.pdf.

Безклубий І. А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: монографія.

Київ : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2005. 378 с.

Безклубий І. А. Ознаки банківського правочину. *Право України*. 2012. № 9. С. 156–166.

Безклубий І., Пафик О. Поняття безготівкових розрахункових відносин. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2005. № 1. С. 19–21.

Гетьманцев Д.О. До питання про види безготівкових розрахунків за законодавством України. *Адвокат*. 2007. № 5. С.7–9.

Домбругова А. Розрахунки за акредитивом. *Юридичний вісник України*. 2006. № 5. С. 12.

Ісаєв А. М. Цивільно-правова характеристика договору емісії електронних грошей. *Теорія і практика правознавства* : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2018. Вип. 2 (14). С. 1–15. URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186027>.

Калашнікова О. О. Договір банківського рахунку як різновид банківських правочинів. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. URL : http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iNweMwRm3QUJ:irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Chkup_2015_1_41.pdf+%&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=safari

Кльоба Л. Г. Оцінювання рівня інноваційності банківських продуктів і послуг. *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5024>.

Кравченко І. С., Дрозд І. В. Сучасний стан і перспективи розвитку Національної системи масових електронних платежів на ринку банківських платіжних карток в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2 (20). С. 141–148.

Мітяй О. Д. Особливості цивільно-правової відповідальності банків у формі відшкодування збитків за порушення цивільних прав клієнтів. *Форум права*. 2009. № 3. С. 455–460. URL : http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C

Панова Л. Деякі питання правової природи договору еквайрінгу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 47–53.

Тема 18. ДОГОВОРИ В СФЕРІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

П л а н

1. Поняття, загальна характеристика, види та форма договорів в сфері інтелектуальної власності.
2. Ліцензійний договір.
3. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
4. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
5. Договір комерційної концесії.

При відповіді на перше питання необхідно навести поняття та види договорів в сфері інтелектуальної власності. При цьому доречно звернути увагу на невиключний перелік зазначених договорів в ЦК України. Даючи загальну характеристику договорів в сфері інтелектуальної власності, потрібно проаналізувати їх сторони та предмет. Аналізуючи форму договорів, зверніть увагу на наслідки її недотримання та значення державної реєстрації договорів.

Характеризуючи ліцензійний договір (друге питання), потрібно дати поняття та зазначити предмет і сторони договору. Особливу увагу слід приділити змісту договору та наслідкам недосягнення згоди по певним умовам, які згідно з законодавством повинен містити договір. Необхідно також зупинитися на класифікації ліцензій на види, зокрема за обсягом прав, що надаються.

Аналізуючи договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності (третє питання), доцільно порівняти його з ліцензійним договором та договором купівлі-продажу. При цьому потрібно акцентувати увагу на наслідках

укладення договору для сторін.

При відповіді на четверте питання необхідно дати поняття та правову характеристику договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Доцільно також звернути увагу, що якщо сторони в договорі не передбачають розподіл майнових прав інтелектуальної власності на створений об'єкт, то настають наслідки, передбачені ст. 430 ЦК України.

Даючи загальну характеристику договору комерційної концесії (п'яте питання), доречно зазначити предмет, сторони, форму та зміст договору. Потрібно також провести порівняння договору комерційної концесії та ліцензійного договору.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. (у ред. Закону України від 11.07.2001 р.) URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про_авторське_право_і_суміжні_права.

Про охорону прав на винаходи та корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 05.12.2012 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

Про охорону прав на знаки для товарів та послуг : Закон України від 15.12.1993 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 20.02.2007 р. № 01-8/91 «Про нормативно-правові акти, що регулюють питання, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v8_91600-07.

Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 27.06.2008 р. № 01-8/383/1 «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності». URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v83_1600-08.

Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 19.11.2013 № 01-06/1658/2013 «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)».

URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1658600-13>.

Оглядний лист Вищого господарського суду України від 17.04.2006 № 01-8/847 «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельну марку)». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_847600-06.

Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав : постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 17.10.2012 р. №12 / Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.

Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.07.2001 р. № 521. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.

Інструкція про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 22.04.2005 р. № 247. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.

Харьковская цивилистическая школа: о договоре : монография / И. В. Спасибо-Фатеева, О. П. Печеный, В. И. Крат и др. ; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2017. 576 с.

Договірні відносини щодо результатів наукової та науково-технологічної діяльності : монографія / В. О. Батова, О. В. Пічкур, Л. І. Работягова, О. О. Тверезенко ; за заг. ред. О. Ф. Дорошенка ; НДІ ІВ НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2013. 222 с.

Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права : монографія / за наук. ред. Н. М. Мироненко ; НДІ ІВ НАПрН України. Київ :

Інтерсервіс, 2014. 248 с.

Договори по розпорядженню майновими правами на об'єкти патентного права. Т. 1 : монографія / Г. О. Андрощук, Ю. Л. Борко, В. А. Васильєва та ін. ; за наук. ред. Н. М. Мироненко. Київ : НДІ ІВ НАПрН України, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2014. 279 с.

Жилінкова О. В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір. Харків : Ксилон, 2008. 212 с.

Крижна В. М. Види ліцензій на використання об'єктів інтелектуальної власності. *Інтелектуальний капітал*. 2003. № 5. С. 13–18.

Крижна В. М. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Право України*. 2004. № 9. С. 68–71.

Орлюк О. П. Управління правами інтелектуальної власності: монографія. Київ : Інтерсервіс, 2014. 178 с.

Посібник для суддів з інтелектуальної власності / І. М. Бенедисюк та ін. Київ : К.І.С., 2018. 424 с.

Право інтелектуальної власності : акад. курс : підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Ін Юре, 2004. 672 с.

Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / за ред. Ю. М. Капіци. Київ : Вид. Дім «Слово», 2006. 1104 с.

Право інтелектуальної власності в Інтернеті : [наук.-практ. посіб.] / С. А. Петренко, В. М. Троцька. – К. : НДІ ІВ НАПрН України, «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 288 с.

Яркіна Н. Є. Спільні права інтелектуальної власності: їх виникнення та здійснення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 4. С. 145–155.

Тема 19. ПУБЛІЧНА ОБІЦЯНКА ВИНОГОРОДИ

П л а н

1. Публічна обіцянка винагороди в системі зобов'язального права України.
2. Поняття зобов'язань з публічної обіцянки винагороди та їх види.

3. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
4. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.

При висвітленні першого питання слід визначити місце зобов'язань з публічної обіцянки винагороди в системі зобов'язального права у цілому та недоговірних зобов'язань зокрема. Для цього необхідно провести аналіз критеріїв поділу різних за змістом відносин на окремі види та охарактеризувати ті підстави, що породжують відносини з публічної обіцянки винагороди.

При відповіді на друге питання слід сформулювати визначення відносин з публічної обіцянки винагороди та навести їх види.

У третьому та четвертому питанні необхідно розкрити сутність та зміст відносин, що виникають та існують в межах двох видів зобов'язань з публічної обіцянки винагороди. При цьому особливу увагу слід приділити праву особи, яка публічно обіцяла винагороду, на зміну умов публічної обіцянки винагороди чи умов конкурсу. Під час висвітлення останнього питання бажано зупинитися на процедурі проведення конкурсу, з виділенням етапів його здійснення та можливих варіантів оцінювання результатів проведеного конкурсу.

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Ігнатенко В. М. Квазі-інститут недоговірних зобов'язань з односторонніх правомірних дій. *Теорія і практика правознавства* : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2018. № 2(14). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186027>.

Ігнатенко В. М. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. *Актуальні проблеми правовідносин в приватній сфері* : матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова, 23 груд. 2011 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Юрайт, 2012. С. 56–59.

Ігнатенко В.М. До питання про місце і структуру інституту позадоговірних зобов'язань у зобов'язальному праві України // *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наукових праць. – Донецький УВС при ДНУ. – 2002. - №2. – С.323-327.*

Ігнатенко В.М. Конкурс у цивільному праві України // *Проблеми законності. –*

2000. – Вип. 42. - С.61-67.

Майданик Р. Договори, пов'язані з азартними іграми (цивільно-правові аспекти) // Підприємництво, господарство і право. - 2003. - №1. – С.24-26.

Смирнов В.Т. Конкурс в советском гражданском праве. - М., 1964.

Тема 20. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ

П л а н

1. Зобов'язання з відшкодування шкоди в системі зобов'язального права України.
2. Загальні положення про відшкодування шкоди. Види шкоди.
3. Спеціальні види підстав виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди.
4. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
5. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

При відповіді на перше питання необхідно визначити місце зобов'язань з відшкодування шкоди в системі зобов'язального права та порівняти їх з зобов'язаннями з безпідставного набуття та збереження майна, відносинами, що виникають з неналежного виконання договірних обов'язків, тощо.

У другому питанні слід проаналізувати загальні положення про відшкодування шкоди. Розкриття змісту майнової та моральної шкоди необхідно проводити з посиланням на конкретні можливі прояви такої шкоди в різних учасників цивільних відносин.

При висвітленні третього питання потрібно класифікувати зобов'язання з відшкодування шкоди на види з застосуванням різноманітних критеріїв: суб'єктний склад, вид завданої шкоди тощо, а також охарактеризувати так звані спеціальні делікти, тобто підстави для відшкодування завданої шкоди при наявності особливостей.

При відповіді на четверте питання слід розкрити особливості відносин з

відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

У п'ятому питанні потрібно проаналізувати відносини, що виникають у зв'язку з завданням шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Додаткові нормативно-правові акти та література:

Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції : Закон України від 19.05.2011 р. № 3390-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17/conv>.

Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду від : Закон України 01.12.1994 р. № 266/94-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр/conv>.

Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення : Закон України від 13.12.2001 р. № 2893. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2893-14/conv>.

Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» : затв. наказом Міністерства юстиції, Генеральної прокуратури та Міністерства фінансів України від 04.03.1996 р. № 6/5/3/41. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96>.

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013 р. № 4 «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13>.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95/conv>.

Баранова Л. Н. Возмещение имущественного вреда : [разд. 2, гл. 3, § 4]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія / Национальный юридический университет им. Ярослава

Мудрого. Харків : Право, 2014. С. 253–265 .

Баранова Л. Н., Сиротенко С. Е. Возмещение имущественного и морального (неимущественного) вреда : [разд. 4, гл. 3, § 5]. *Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности* : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харків : Право, 2018. С. 644–661.

Бурлака І. В. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої без вини : монографія. Харків : Право, 2016. 200 с.

Карнаух Б. П. Вина потерпілого в деліктному праві. *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 64. С. 223–230.

Карнаух Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності : монографія. Харків : Право, 2014. 224 с.

Карнаух Б. П. Причинний зв'язок у деліктному праві: концепція *novus actus interveniens*. *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2019. № 9. С. 11–15.

Карнаух Б. П. Протиправність, шкода і чисті економічні втрати: до постановки проблеми. *Приватне право*. 2013. № 1. С. 267–273.

Карнаух Б. П. Причинний зв'язок як умова деліктної відповідальності в практиці Європейського суду з прав людини: справи про порушення процедурних гарантій. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. Вип. 145. С. 68–79.

Карнаух Б. Причинний зв'язок у деліктному праві: рефлексія над тестом «якби не». *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. Вип. 147. С. 75–84.

Мыца Ю. В. Защита прав лиц в деликтных обязательствах : [разд. 3, гл. 3, § 8]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2014. С. 549–557.

Отрадна О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 328 с.

Рабінович П. М. Право людини на компенсацію моральної шкоди (загальнотеоретичні аспекти) : монографія. Львів : Світ, 2006. 140 с.

Рубан О. О. Компенсація моральної шкоди працівнику, заподіяної йому при виконанні ним своїх обов'язків. *Право України*. 2015. № 6. С. 223–233.

Спасибо-Фатеева И. В. Возмещение морального вреда : [разд. 2, гл. 3, § 5]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2014. С. 265–282.

Спасибо-Фатеева И. В. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності. *Університетські наукові записки : часопис Хмельницького університету управління та права*. 2014. № 2 (50). С. 117–129.

Тема 21. НАБУТТЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА БЕЗ ДОСТАТНЬОЇ ПРАВОВОЇ ПІДСТАВИ

П л а н

1. Загальні положення про зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
2. Порівняльна характеристика зобов'язань з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави з іншими інститутами зобов'язального права.
3. Правові наслідки повернення майна.

У першому питанні необхідно охарактеризувати зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави, які іноді називають зобов'язаннями з «безпідставного збагачення».

При відповіді на друге питання необхідно порівняти ці зобов'язання з відносинами, що виникають внаслідок заподіяння шкоди, вчинення дій в майнових інтересах іншої особи, повернення майна, у випадку припинення дії договору, внаслідок спливу строку його дії, визнання договору недійсним тощо. Слід звернути

увагу, що згідно ч.3 ст. 1212 ЦК України положення глави 83 ЦК України поширюються також на інші види вимог.

Вкінці слід висвітлити питання щодо проведення розрахунків між потерпілим та набувачем майна при поверненні безпідставного набутого майна з урахуванням моменту, коли особа довідалася або могла довідатися про безпідставне збагачення.

Додаткова література:

Беляневич О. А. Деякі питання застосування статті 1212 Цивільного кодексу України. *Вісник господарського судочинства*. 2014. № 4. С. 63–73.

Берестова І. Е. Безпідставне збагачення і договірні зобов'язання: конкуренція зобов'язань. *Вісник прокуратури*. 2003. № 5. С. 93–98.

Берестова І. Е. Інститут безпідставного збагачення в країнах континентальної Європи: порівняльно-правовий аналіз. *Право України*. 2003. № 11. С. 151–153.

Ваштарева Є. А. Поняття збагачення в контексті кондикційного зобов'язання. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018. Вип. 141. С. 104–115.

Деменко С. О. Суб'єктно-об'єктний склад зобов'язань у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 181–187.

Ем В. С. Обязательства вследствие неосновательного обогащения. *Законодательство*. 1999. № 7. С. 11–14.

Завидов Б. Д., О. Б. Гусев Правовые проблемы ответственности, вытекающие из неосновательного обогащения. *Юрист*. 1999. № 10. С. 58–63.

Игнатенко В. Н. Реализация обязательств из неосновательного обогащения. *Известия вузов. Правоведение*. 2001. № 2. С. 192–196.

Калітенко О. М. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. *Цивільний кодекс України: коментар*. Харків : Одиссей, 2003. 856 с.

Карнаух Б. П. Безпідставне збагачення у праві Давнього Риму. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 138. С. 17–28.

Красько І. Е. Неосновательное приобретение и сбережение имущества. *Бизнес*.

1999. 15 марта. № 11 (322). С. 4–5.

Ніколаєнко О. В. Концепція та поняття зобов'язань, які виникають внаслідок набуття або збереження майна без достатньої правової підстави в цивільному законодавстві України. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Одеса : Юрид. літ., 2006. Вип. 28. С. 231–237.

Новоселова Л. А. Обязательства из неосновательного приобретения (сбережения) имущества в практике арбитражных судов. *Хозяйство и право*. 1995. № 7. С. 34–37.

Подцерковний О. П., Олюха В. Г. Про застосування інституту безпідставного збагачення при розрахунках у підрядних відносинах. *Вісник господарського судочинства*. 2013. № 3. С. 147–153.

Пучкова Г. В. Формування концепції зобов'язань, які виникають внаслідок безпідставного збагачення у цивільному праві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Ужгород : Поліграф центр «ЛПРА», 2007. Вип. 7. С. 181–185.

Пучкова Г. В. Характеристика зобов'язань у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави за чинним законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. праць. Одеса : Юрид. літ., 2006. Вип. 28. С. 274–281.

Романська, І. В. До питання про співвідношення кондикції та віндикації. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 281–285.

Спасибо-Фатеева, И. В. Кондикционный иск : [разд. 2, гл. 3, § 7]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія. Харків : Право, 2014. С. 293–307.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Основні нормативно-правові акти та література.....	4
3. Поняття, види та підстави виникнення зобов'язання.....	7
4. Виконання зобов'язання	8
5. Забезпечення виконання	10
6. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання.....	13
7. Припинення зобов'язання.....	15
8. Цивільно-правовий договір.....	18
9. Договір купівлі-продажу.....	21
10. Договір найму (оренди).....	23
11. Договір найму (оренди) житла.....	26
12. Договір підряду.....	28
13. Договір перевезення.....	33
14. Договір зберігання.....	36
15. Договір доручення.....	39
16. Договір комісії.....	40
17. Договір страхування.....	42
18. Кредитний договір.....	45
19. Розрахункові правовідносини.....	46
20. Договори в сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.....	50
21. Публічна обіцянка винагороди.....	54
22. Зобов'язання з відшкодування шкоди.....	55
23. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.....	58

Навчальне видання

**Тематика курсових робіт
з навчальної дисципліни «Цивільне право» ч. 2
для студентів заочної форми навчання**

Укладачі: **Борисова Валентина Іванівна
Коробцова Наталія Василівна
Донець Антон Геннадійович**

Відповідальний за випуск
В.І. Борисова